

Effektmåling 1

En del af

Den selvejende institution

Dannevirke

Effektmåling

En undersøgelse af de langsigtede
virkninger af et ophold på
Dannevirkeskolen

Juni 2008

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	6
1.1 Formål	6
1.2 Metode	6
1.3 Læsevejledning	7
2. Hovedkonklusioner	7
3. Registerundersøgelse	8
3.1 Køn og bopælsområde	8
3.2 Arbejdsmarkedstilknytning	9
3.3 Uddannelse	10
4. Interviewundersøgelse	12
4.1 Indsamling af kvalitative data	12
4.2 Eleverne vurderer opholdet positivt	13
4.3 Eksempler på elevernes vurdering	14
4.4 Ingen sammenhæng mellem vurdering og opholdets længde	14
4.5 Den faglige udvikling	15
4.5.1 Høj normering i undervisningen højner indlæringen	15
4.5.2 Undervisning på elevernes eget niveau gør læring nemmere	16
4.5.3 Ordensregler hjælper eleverne med at koncentrere sig	16
4.5.4 De personlige forhold til lærerne gør en stor forskel	16
4.6 Den personlige udvikling	17
4.6.1 Det personlige forhold til de voksne	17
4.6.2 Vigtigheden af at have faste rammer	19
4.6.3 Eleverne oplever nogle af reglerne som unødvendige	20
4.6.4 At bo på skolen	21
4.6.5 Forholdet til de andre elever	22
4.6.6 Andre aktiviteter	23
5. Opsummering	24
5.1 Registerundersøgelsen	24
5.2 Interviewundersøgelsen	24
5.2.1 Hvilke enkeltfaktorer har haft den største virkning?	24
5.2.2 Hvad har eleverne lært?	25
5.2.3 Hvilken indflydelse har opholdet haft i forhold til elevernes situation i dag?	26

1. Indledning

Rambøll Management har på opdrag fra Dannevirkeskolen gennemført en undersøgelse blandt skolens tidligere elever. Hensigten er at afdække de langsigtede virkninger af at være elev på skolen. Undersøgelsen består af en registerundersøgelse blandt alle tidligere elever på skolen og en interviewundersøgelse blandt et mindre udvalg af kostskoleeleverne. I denne rapport afrapporteres resultaterne af begge delundersøgelser.

1.1 Formål

Formålet med undersøgelsen har været at kortlægge uddannelsesniveau og beskæftigelsesgrad hos tidligere elever på Dannevirkeskolen samt at undersøge, hvilken betydning eleverne selv mener, opholdet på skolen har haft for dem.

1.2 Metode

Dataindsamlingen er gennemført ved hjælp af såvel kvantitative og kvalitative metoder. I den kvantitative del har Rambøll Management gennemført en registerundersøgelse baseret på en særkørsel fra Danmarks Statistik. Disse data består af oplysninger om bopælskommune, uddannelse, socioøkonomisk status og beskæftigelse. I den kvalitative del har Rambøll Management gennemført 23¹ telefoninterviews, der er analyseret ved hjælp af kodning i softwareprogrammet NVivo. Kodningen indebærer en kategorisering af segmenterne i interviewmaterialet, hvorved der skabes overblik over respondenternes udsagn om forskellige forhold og emner. Det bliver dermed muligt at sammenligne og sammenholde elevernes udtalelser og fx undersøge om bestemte grupper af interviewpersoner svarer på en bestemt måde, eller om der er andre mønstre i besvarelserne.

¹ Udgangspunktet var en liste over samtlige tidligere elever ved skolen. Listen blev ajourført med elevernes aktuelle kontaktoplysninger. Der har dog været en række tilfælde, hvor det ikke har været muligt at fremskaffe disse oplysninger. Af hensyn til fremdriften i dataindsamlingen tog vi udgangspunkt i den første ajourførte liste, som indeholdt cirka 50 telefonnumre. Hver enkelt tidligere elev er blevet forsøgt kontaktet i mindst 5 omgange og med kontaktforsøg på forskellige tidspunkter af dagen/aften. På den baggrund har det været muligt at aftale og gennemføre interview med 23 tidligere elever på Dannevirkeskolen.

1.3 Læsevejledning

Første del af rapporten indeholder resultaterne af den kvantitative analyse. Den kvantitative analyse giver en kort og præcis oversigt en række baggrundsoplysninger omkring de tidligere elevers nuværende situation. Vi gennemgår her fordelingen på køn og bosted samt arbejdsmarkedstilknytning og uddannelse.

I rapportens anden del præsenteres resultaterne fra interviewundersøgelsen. Vi begynder med at se på elevernes samlede vurderinger af at være elev på Dannevirkeskolen. Derefter analyseres elevernes udsagn omkring faktorer i deres kostskoleophold, som de mener, har haft betydning for deres videre udvikling og deres nuværende situation.

I rapportens sidste del gennemgår vi kort de vigtigste fund fra både registerundersøgelsen og interviewundersøgelsen.

Allerførst gives en kort sammenfatning af rapportens hovedkonklusioner

2. Hovedkonklusioner

Følgende hovedbudskaber kan sammenfattes på baggrund af undersøgelserne:

- To tredjedele af skolens tidligere elever er enten i job eller uddannelse
- En mindre del (knap 7 pct.) af de tidligere elever er på kontanthjælp
- Hovedparten af de tidligere elever har grundskolen som højeste fuldførte uddannelse – og meget få er i gang med en videregående uddannelse
- Langt størstedelen af de interviewede elever vurderer, at opholdet på skolen har haft en afgørende og positiv indvirkning på deres udvikling og deres situation i dag
- De tidligere elever fremhæver følgende aspekter ved skoleopholdet som særligt afgørende:
 - Faste rammer og konsekvente lærere/pædagoger
 - God undervisning på elevernes eget niveau
 - Lærere der lyttede og gav omsorg
 - Et godt sammenhold blandt eleverne

- Eleverne fremhæver en række positive virkninger af opholdet på Dannevirkeskolen som fx øget selvtillid, en række sociale kompetencer foruden den rent faglige udvikling
- På det mere overordnede niveau finder eleverne, at opholdet på Dannevirkeskolen har:
 - gjort dem i stand til at have et fast arbejde
 - hjulpet dem til at komme i gang med en uddannelse
 - gjort det nemmere at tage ansvar i en familie.

3. Registerundersøgelse

Populationen i registerundersøgelsen er samtlige personer, der har været elev på Dannevirkeskolen mellem 1994 og 2005, i alt 227 personer. Af disse har 185 personer været på skolen efter servicelovens § 50.3.8, hvilket vil sige, at de har været på skolen i forbindelse med en anbringelse uden for hjemmet. 42 personer har været på skolen efter servicelovens § 52.4, hvilket vil sige, at de har modtaget økonomisk støtte til opholdet. Tallene er tilvejebragt af Danmarks Statistik og er fra 1.1.2007.

3.1 Køn og bopælsområde

Tallene fra Danmarks Statistik viser, at der er flere mænd (135) blandt de tidligere elever end kvinder (82).² Tallene viser også, at næsten halvdelen af de tidligere elever er bosat i Sydjylland, cirka 21 procent er bosat på Fyn, mens 16 procent er bosat i Østjylland. I både Nordjylland og på Sjælland bor kun 6 procent, mens mindre end 3 procent er bosat i Vestjylland.

² Af det samlede antal tidligere elever (227) er der 10 personer, der ikke var i befolkningen 1.1.2007. De kan være flyttet ud af Danmark eller de kan være døde.

3.2 Arbejdsmarkedstilknytning

Blandt de personer, der har været elever på Dannevirkeskolen mellem 1995 og 2004, er en lille andel (cirka 6,6 procent) arbejdsløse. Af de øvrige er cirka en tredjedel i beskæftigelse, en tredjedel under uddannelse og en tredjedel uden for arbejdsstyrken.

I forhold til de tidligere elevers uddannelsessøgning er flere støttede elever i færd med at gennemføre en uddannelse. Blandt de støttede elever er over halvdelen under uddannelse, mens det gælder cirka en fjerdedel af de, der har været anbragt.

Tilsvarende er en større del af de anbragte elever uden for arbejdsstyrken (cirka en tredjedel), mens det kun gælder en femtedel af de støttede elever. Omvendt er andelen af støttede elever i beskæftigelse kun lidt over 14 procent, mens cirka en tredjedel af de, der har været anbragt, er i beskæftigelse.

Tabel 1: Dannevirkeskolens elever fra 1994 til 2005 fordelt på lovgrundlag og arbejdsmarkedstilknytning

Arbejdsmarkedstilknytning/ uddannelse	Lovgrundlag		
	Anbragte børn/unge	Støttede børn/unge	I alt
Beskæftigede	32,4 % (60)	14,3 % (6)	29,1 % (66)
Under uddannelse	24,9 % (46)	57,1 % (24)	30,1 % (70)
Dagpengemodtagere	6,5 % (12)	7,1 % (3)	6,6 % (15)
Øvrige uden for arbejdsstyrken	31,4 % (58)	19,0 % (8)	29,1 % (66)
Ikke i befolkningen 1.1.2007	4,9 % (9)	2,4 % (1)	4,4 % (10)
I alt	100 % (185)	100 % (42)	100 % (227)

Kilde: Særkørsel i Danmarks Statistik, maj 2008.

Personer uden for arbejdsstyrken

Blandt de, der er uden for arbejdsstyrken, er under en fjerdedel på kontanthjælp, cirka 17 procent er midlertidigt uden for arbejdsstyrken³ og godt halvdelen er uden for disse kategorier⁴.

Tabel 2: Elever på Dannevirkeskolen mellem 1994 og 2005 i kategorien "øvrige uden for arbejdsstyrken"

Øvrige uden for arbejdsstyrken	Andel og antal personer
Kontanthjælp	22,7 % (15)
Midlertidigt uden for arbejdsstyrken ³	16,7 % (11)
Andre ⁴	60,6 % (40)
I alt	100 % (66)

Kilde: Særkørsel i Danmarks Statistik, maj 2008.

3.3 Uddannelse

Blandt de tidligere elever på Dannevirkeskolen har over 60 procent fuldført grundskolen. Kun henholdsvis 2,6 procent og 1,8 procent har fuldført en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. Det skal dog bemærkes, at der desværre er en væsentlig usikkerhed omkring disse andele, da der for mere end 30 pct. af de tidligere elever ikke eksisterer registeroplysninger om højeste fuldførte uddannelse. Når det gælder fordeling på lovgrundlag, er der ingen nævneværdige forskelle i forhold til uddannelsesniveau, bortset fra at der er flere i kategorien "uoplyst uddannelse" blandt de støttede elever. Der mangler oplysninger om uddannelsesniveau for cirka halvdelen af de støttede elever, mens det kun gælder omkring en fjerdedel af de anbragte elever.

3 Personer midlertidigt uden for arbejdsstyrken omfatter beskæftigede uden løn, på orlov, sygedagpenge, barseldagpenge, uddannelsesforanstaltning, revalidering, introduktionsuddannelse, aktivering ifølge kontanthjælpsregisteret, anden aktivering samt uoplyst aktivering.

4 Dette kan være personer under 16 år (arbejdsstyrkestatistikken tæller kun personer over 16 år), hjemmenværende eller andre uden egen indkomst.

Tabel 3: Elever på Dannevirkeskolen mellem 1994 og 2005 fordelt på lovgrundlag og højeste fuldførte uddannelse

Igangværende/ uddannelse	Lovgrundlag		
	Anbragte børn/unge	Støttede børn/unge	I alt
Grundskole	63,3 % (117)	50 % (21)	60,1 % (138)
Erhvervsuddannelse	3,3 % (6)	0 % (0)	2,6 % (6)
Gymnasial uddannelse	2,2 % (4)	0 % (0)	1,8 % (4)
Uoplyst uddannelse og ikke fuldført nogen uddannelse	26,5 % (49)	47,6 % (20)	30,4 % (69)
Ikke i befolkningen 1.1.2007	4,9 % (9)	2,4 % (1)	4,4 % (10)
I alt	100 % (185)	100 % (42)	100 % (227)

Kilde: Særkørsel i Danmarks Statistik, maj 2008.

Som tidligere nævnt er cirka en tredjedel af de tidligere elever på Dannevirkeskolen i gang med en uddannelse. Blandt disse er de fleste i gang med at fuldføre grundskolen eller en erhvervsuddannelse, mens kun et lille antal er i færd med at gennemføre gymnasiet eller en videregående uddannelse. Blandt de støttede elever er næsten halvdelen i gang med at fuldføre grundskolen, mens dette gælder cirka 10 procent af de, der har været anbragt. De få elever, der er i gang med en gymnasial uddannelse eller en videregående uddannelse, er alle fra gruppen af anbragte børn og unge.

Tabel 4: Elever på Dannevirkeskolen mellem 1994 og 2005 fordelt på lovgrundlag og igangværende uddannelse

Igangværende/ uddannelse	Lovgrundlag		
	Anbragte børn/unge	Støttede børn/unge	I alt
Grundskole	10,8 % (20)	45,2 % (19)	17,2 % (39)
Erhvervsuddannelse	10,8 % (20)	11,9 % (5)	11,0 % (25)
Gymnasial	2,2 % (4)	0 % (0)	1,8 % (4)
Videregående uddannelse	1,1 % (2)	0 % (0)	0,9 % (2)
Ikke i gang	70,3 % (130)	40,5 % (17)	64,8 % (147)
Ikke i befolkningen 1.1.2007	4,9 % (9)	2,4 % (1)	4,4 % (10)
I alt	100 % (185)	100 % (42)	100 % (227)

Kilde: Særkørsel i Danmarks Statistik, maj 2008.

4. Interviewundersøgelse

I det foregående kapitel belyste vi de tidligere elever på Dannevirkeskolens nuværende situation i forhold til uddannelse og beskæftigelse. I dette kapitel sætter vi fokus på elevernes vurdering af opholdets betydning for dem. Datagrundlaget udgøres af de 23 telefoniske interviews, der er gennemført med et udvalg af tidligere elever.

4.1 Indsamling af kvalitative data

Det bør bemærkes, at det har været vanskeligt at indhente kontaktoplysninger i forhold til en del af de tidligere elever. Det skyldes formentlig hyppige flytninger og anvendelse af ikke personhenførbare telefonabonnementer som fx taletidskort.

Respondenterne til interviewundersøgelsen er tilfældigt udvalgt, dog således at kun elever, der har gået på skolen i mindst et år og elever, der har været kostskoleelever indgår i undersøgelsen. Begrundelsen for disse kriterier er, at svarpersonerne skal have været på skolen i et vist tidsrum og have fulgt hele dagligdagen på skolen for at kunne beskrive og vurdere virkningen af skolens pædagogik og opholdet på skolen i øvrigt. Der til kommer, at kun elever, der har været muligt at skaffe kontaktoplysninger på, indgår i undersøgelsen.

I gruppen af interviewpersoner er der en forholdsvis jævn fordeling mellem kvinder og mænd, henholdsvis 10 og 13. Der er også personer, der indtil for nylig har været på skolen, og nogle der var elever så langt tilbage som i 1993. Der er også variation i forhold til længden af svarpersonernes ophold på skolen. Svarpersonerne har opholdt sig mellem ét og fem år på skolen.

Interviewene er gennemført som semistrukturerede telefoniske interview på baggrund af en detaljeret interviewguide. Interviewpersonerne blev bedt om at fortælle om deres nuværende situation, om deres tid på Dannevirkeskolen, og om hvordan de mener, opholdet har påvirket dem. Udgangspunktet for det semistrukturerede interview er den detaljerede interviewguide, men der fokuseres på at få svarpersonen til selv at tage teten og fortælle ud fra de emner, der er på dagsordenen i forhold til interviewet. Derved sikres det, at svarpersonerne selv byder ind med de emner, som de mener, er afgørende og ikke 'låses fast' af interviewerens forforståelse af emnet. Det har dog været vores oplevelse, at det i høj grad har været de samme temaer, de tidligere

elever har fremdraget, hvilket øger troværdigheden af interviewpersonernes udsagn.

I interviewerne har vi spurgt ind til, hvilke faktorer, der har haft betydning for elevernes udvikling både fagligt og personligt. De fleste interviewpersoner giver udtryk for, at deres udbytte af opholdet på skolen både var fagligt og personligt, men der er variation mellem interviewpersonerne i forhold til hvilke aspekter, der lægges mest vægt på.

4.2 Eleverne vurderer opholdet positivt

I forbindelse med interviewene blev alle interviewpersonerne bedt om at give en kort samlet vurdering af opholdet på Dannevirkeskolen. På baggrund af disse udtalelser kan vi give et overblik over de overordnede tendenser i de tidligere elevers vurdering af opholdet. I nedenstående tabel præsenteres elevernes overordnede vurdering af opholdet.

Tabel 5: Tidligere elevers samlede vurdering af opholdet

Samlet vurdering af virkningen af ophold på Dannevirkeskolen	Antal
Positiv virkning	15
Både positive og negative virkninger	5
Samlet set ingen positiv virkning	3
I alt	23

Kilde: Interviewundersøgelse blandt tidligere elever på Dannevirkeskolen, Rambøll Management, april/maj, 2008.

Som det fremgår af tabellen, har det store flertal af interviewpersonerne en positiv vurdering af virkningen af opholdet på Dannevirkeskolen. Omkring en tredjedel har en blandet eller negativ vurdering. Det er dog vigtigt at fremhæve, at alle interviewpersonerne også har haft positive oplevelser.

4.3 Eksempler på elevernes vurdering

En dreng, der vurderer, at opholdet har haft en positiv effekt for ham, siger:

Det var en god oplevelse. Det hjalp mig en masse. Hvis jeg ikke havde været der, havde jeg nok været i fængsel i dag... Inden jeg kom derhen, lavede jeg bare ballade (...) I begyndelsen synes jeg, det var frygteligt at være der, og jeg kæmpede imod. Men jeg ændrede mening efterhånden. Jeg blev glad for det.

En anden dreng, der har haft et blandet syn, men med hovedvægt på det positive, siger:

Jeg kan se mange positive og mange negative ting ved det. Mange negative ting fordi de bliver nødt til at have så strenge regler, men det er jo også nødvendigt, fordi der er så mange, der skal bo sammen. Men der er også mange gammeldags regler. Jeg synes, livet blev bedre af opholdet dernede (...) Men man kan ikke ændre et menneske, men man kan hjælpe folk til at håndtere ting bedre, give dem nogle redskaber til at klare sig, som den de er.

En dreng, der vurderer opholdet som negativt, siger:

Det var en dårlig periode af min ungdom – jeg har brug for frihed og for voksne, der ikke skal bestemme det hele. Det hjalp at komme på en anden skole – tvang hjalp ikke for mig! (...) Der var ikke noget, de kunne gøre. Det syntes både dem og jeg. Jeg har lært på andre måder. Jeg har både familie og arbejde i dag, men det er ikke pga. Dannevirkeskolen.

4.4 Ingen sammenhæng mellem vurdering og opholdets længde

Et interessant spørgsmål er, hvorvidt der er en sammenhæng mellem opholdets længde og interviewpersonernes samlede vurdering. Det kunne fx være, at de gode forhold, som mange beskriver som en essentiel del af deres liv på skolen, først opstår efter en vis tid på skolen. For at undersøge dette, delte vi interviewpersonerne op i grupper efter opholdets længde, og så derefter på, om der var et mønster i forhold til vurderingen af opholdet. Analysen viser, at der ikke er nogen klar sammenhæng mellem opholdets varighed og vurderingen af opholdet.

4.5 Den faglige udvikling

Langt de fleste af interviewpersonerne siger, at de gjorde store faglige fremskridt på Dannevirkeskolen, og mange fremhæver særligt fagene matematik og dansk. En stor del af dem er stolte over, at de gjorde så store fremskridt, som de gjorde. Fx siger en dreng:

Jeg har lært mange ting rent fagligt! Fra ikke at kunne læse en bog til at gå på gymnasiet er et stort spring. Den individuelle undervisning gør meget.

En anden dreng siger:

Jeg fik mere selvtillid – jeg fik mere tro på mig selv – fordi jeg blev bedre i skolen. Da jeg kom, var jeg tolv år gammel og kunne ikke skrive mit eget navn. Jeg klarede det hele på fire år, som andre bruger ni år på. Det gav selvtillid.

Nogle enkelte elever giver udtryk for, at de ikke har gjort væsentlige faglige fremskridt i deres tid på skolen. De lægger dog forklaringen for det manglende fremskridt hos sig selv og forklarer, at de enten ikke var bogligt stærke nok, eller at de ikke var motiverede til at lave noget i timerne. Der er ingen sammenhæng mellem opholdets længde og andelen af elever, der oplever, de har fået et stort fagligt udbytte af at være på Dannevirkeskolen.

4.5.1 Høj normering i undervisningen højner indlæringen

De fleste interviewpersoner er enige om, at organiseringen af undervisningen på Dannevirkeskolen har haft stor betydning for deres læring. En høj normering af lærere per elev har gjort, at elever, der ellers er blevet hægtet af i en almindelig folkeskole, kan indhente flere års skolegang på kort tid. Flere elever forklarer, at de har troet, de var mindre begavede, men at opholdet på Dannevirkeskolen har givet dem selvtillid igen og troen på, at de kan klare at tage en uddannelse. Som forklaring på denne udvikling fremhæver en række af de tidligere elever, at lærerne har overblik over hver enkelt elevs situation, og de kan give eleverne hjælp, når behovet opstår. De oplever at det har været en stor gevinst for deres indlæringsmuligheder, at de har fået hjælp, mens de stadig havde den aktuelle problemstilling klar i bevidstheden.

4.5.2 Undervisning på elevernes eget niveau gør læring nemmere

Når der er færre elever, har lærerne overblik over hver enkelt og kan give en undervisning, der er tilpasset den enkelte elevs niveau. Flere af interviewpersonerne angiver organiseringen af den faglige undervisning som en afgørende og positiv forskel på Dannevirkeskolen og de skoler, de tidligere har gået på. På Dannevirkeskolen er eleverne ikke blevet indplaceret i klasser efter alder, men har modtaget undervisning efter fagligt niveau. For mange har dette været en god oplevelse, fordi de har fået mulighed for at opleve en skolehverdag, hvor de ikke har følt sig dumme i forhold til de andre elever.

4.5.3 Ordensregler hjælper eleverne med at koncentrere sig

Skolens regler og disciplin fremhæves af mange elever som afgørende for deres indlæring. Mange af eleverne havde adfærdsproblemer, da de påbegyndte deres ophold på Dannevirkeskolen, og var vant til at få deres vilje igennem, fordi lærerne på deres tidligere skoler havde givet op. På Dannevirkeskolen oplevede mange, at lærernes konsekvente pædagogiske tilgang og tilstedeværelsen af forholdsvis stramme og faste regler gjorde, at de blev tvunget til at koncentrere sig i undervisningssituationen. De tidligere elever giver udtryk for, at den konsekvente tilgang skabte en god og rolig stemning i undervisningen. Flere nævner, at det var godt med ro i timerne, og at en bordopstilling, hvor ansigtet er vendt mod væggen, hjalp på koncentrationen. Også det, at de nogle gange kunne bevæge sig lidt rundt, fx gå udenfor for at læse, har haft en positiv betydning for flere.

4.5.4 De personlige forhold til lærerne gør en stor forskel

Mange af interviewpersonerne fremhæver enkelte lærere eller pædagoger, når de bliver spurgt om, hvorfor de gjorde så store faglige fremskridt på Dannevirkeskolen. Det er tydeligt, at de personlige forhold spiller en stor rolle. Flere tidligere elever beskriver, hvordan de for første gang i deres liv oplevede, at de fik en lærers fulde opmærksomhed, og at dette var til stor gavn for deres faglige udvikling. En pige fortæller:

Jeg kan takke en bestemt lærer for den gode hjælp, jeg har fået. Han hjalp mig med hvert enkelt regnestykke. Jeg startede med 1. klasses matematik og endte op i 7. klasse. Det gik meget hurtigt. Jeg kan kun takke ham for den hjælp, jeg fik. Jeg gik med ham hele tiden det første år.

4.6 Den personlige udvikling

De fleste interviewpersoner synes, at de har haft et stort personligt udbytte af at gå på Dannevirkeskolen. Når man spørger ind til, hvilke faktorer der har haft en indvirkning, er det stort set de samme elementer, der fremhæves af alle de tidligere elever:

- forholdet til de voksne
- de faste rammer
- at *bo* på skolen – at leve hele sit liv på skolen
- det nære forhold til de andre elever.

Det personlige forhold til de voksne

Mange af interviewpersonerne nævner forholdet til de voksne som en helt essentiel del af den oplevelse, de har haft ved at gå på Dannevirkeskolen. Flere af dem har sat stor pris på, at de havde nogen at tale med om problemer derhjemme eller om problemer på skolen. De ser på skolens lærere og pædagoger som vejledere, der virkelig har gjort en forskel. Fx siger en pige:

Jamen, jeg synes, at mine lærere var meget forstående. Nu havde jeg det meget svært, og de var gode til at hjælpe. De blev ved at hjælpe, indtil man havde fat i det rigtige. De hjalp mig med at håndtere problemer. Jeg havde problemer med min mor, og de hjalp mig i at håndtere det, også videre i livet.

Andre fremhæver den omsorg, de fik fra de voksne som en væsentlig del af opholdet. Flere beretter, at de følte sig beskyttet, som om lærerne var deres forældre. Denne personlige omsorgsrelation har de fleste af eleverne sat stor pris på. En pige udtrykker det på denne måde:

De er der. De viser omsorg og kærlighed. Hvis man er ked af det, er de der med det samme. Lukker ikke deres øjne. Jeg følte mig aldrig forsømt eller noget. Og hvis to elever havde været uvenner, placerede de os over for hinanden og fik os til at tale med hinanden, indtil det var løst. De brød sig virkelig om en. Sørgede for at alle elever var med i det hele, også de stille.

Mange af eleverne fremhæver den måde, de voksne på skolen håndterede elevernes konflikter på. Lærernes hensigtsmæssige tilgang til konfliktløsning mellem eleverne har haft stor betydning for dem. Flere fortæller om, at de på den måde har lært at tackle deres temperament og fx lært at undgå at blive irriterede over småting. Andre siger, at de har lært at være tolerante over for andre mennesker, idet de blev tvunget til at lytte til andres synspunkter, når der var konflikter på skolen.

Det er dog ikke alle, der udelukkende har haft positive oplevelser med de voksne. Mange siger, at de havde et godt forhold til nogen af dem, og et mindre godt forhold til resten. De mindre gode relationer forklares ofte med, at børnene selv har haft det svært med at følge regler osv., og at de som udgangspunkt har været i opposition til de voksne.

Nogle få har slet ikke noget godt at sige om lærerne og pædagogerne, og det begrundes med, at de var for strenge og – i nogle enkelte tilfælde – at de anvendte fysisk magt over for børnene. Fx siger en pige:

De håndterede mange ting meget forkert, og de fik eleverne til at vende sig imod dem. Der har været tilfælde, hvor de har taget overdrevet hårdt fat i børnene. Det var ikke rart at se på. Jamen, det gjorde, at man var bange for nogle af de voksne.

Generelt viser det sig, at de elever, der lægger hovedvægten på det negative, alligevel næsten udelukkende udtrykker sig positivt om forholdet til deres kontaktlærer. Selv om mange har måttet skifte kontaktlærer flere gange, og har oplevet det som svært, er det tydeligt, at det at have en voksen, der er der for en hele tiden, har været en god oplevelse. Flere fortæller, at kontaktlæreren var en, de kunne tale med alt om. Nogle sammenligner kontaktlærerrollen med det at have en mor eller far på skolen. Kontaktlærerrollen vurderes ofte at have spillet en afgørende rolle for elevernes udvikling.

4.6.2 Vigtigheden af at have faste rammer

Følgende citat fra interviewundersøgelsen illustrerer betydningen af skolens konsekvente pædagogiske tilgang:

Interviewer: Hvordan mener du, at de faste rammer på skolen har hjulpet dig?

Den tidligere elev (pige): Simpelthen fordi de var så skide stride over for mig... De havde nogle meget strikse regler, som mine forældre aldrig havde været i stand til.

Det var hårdt, og jeg hadede dem, og det var træls osv., men jeg er glad for det i dag. At reglerne var så firkantede gjorde, at det var hårdt. De var ikke onde mod os, men strikse. Så man lærte at tage et ansvar for sine handlinger. Jo mere ballade man lavede, jo striksere blev det. Men jo mere god man var, jo løsere tøjler fik man. Man lærer ved, at ens handlinger har konsekvenser.

Dette citat opsummerer det, mange elever udtrykker; at reglerne på skolen var strenge, men at det netop var det, der skulle til for at påvirke eleverne i den rigtige retning. Mange fortæller, at de synes, det var meget hårdt dengang, men at de efterfølgende kan se, at rammerne lærte dem nogle meget vigtige ting. De fremhæver fx at de har lært vigtigheden af at 'undgå ballade', hvis man vil fungere blandt andre mennesker og vigtigheden af at tolerere andres synspunkter. Flere udtrykker, at de var meget oprørske da de kom til skolen, og at de simpelthen nægtede at indordne sig de strenge regler i begyndelsen. Konsekvensen af dette var, at de fik mindre frihed end andre elever, og at det blev en kamp med lærerne, indtil de gav efter. Når de så indordnede sig under reglerne, fik de meget større frihed og flere muligheder. Omkring relationen til lærerne udtaler en pige følgende:

Jo mere de lærte os at kende, jo mere tillid fik de til os. Det var godt at få lov at tage ind til Haderslev alene og få et par timer for sig selv. Jeg er den type, der har behov for at være lidt for mig selv for så igen at kunne respektere de andre.

De interviewpersoner, der har haft negative ting at sige om skolen, beskriver typisk at de aldrig opgave deres modstand mod lærerne og reglerne, og at de derfor følte at hele opholdet blev en lang kamp. De forklarer det med, at de synes princippet om helt konsekvensfast opdragelse var forkert, og at det ikke havde nogen positiv virkning på dem. Fx fortæller en elev, at han efter Dannevirkeskolen kom til en anden institution, hvor de praktiserede det han kalder "frihed under ansvar", og at det fungerede meget bedre for ham.

I forhold til de positive virkninger af skolens tilgang til regler og disciplin fremhæves særligt to aspekter. For det første, at skolens medarbejdere er gode til ikke at dvæle ved gamle problemer, og at en sag er ude af verden, når eleven har lært af erfaringen. Dette gør, at eleverne indser, at det er forkert at gøre det, de har gjort, men at de også lærer at se fremad, og ikke låse sig i et negativt tankemønster. Det andet punkt mange trækker frem er, at elevernes positive adfærd belønnes, således at det ikke kun er den negative adfærd, der har konsekvenser. For mange har denne form for belønning været et incitament til at tage de rigtige valg. Det har også fået dem til at forstå, at det i høj grad var op til dem selv, hvordan de ville have det på skolen.

4.6.3 Eleverne oplever nogle af reglerne som unødvendige

Mange interviewpersoner fortæller, at de var meget uenige i nogle af skolens regler. Flere regler oplevedes som unødigt kontrol. Samtidig udtrykker de tidligere elever dog, at de godt kan forstå, at en vis grad af disciplin var nødvendig for at håndtere så mange børn på en gang. Den regel, flest fremhæver som uforståelig, er skolens rygeregel. Mange af de tidligere elever fortæller, at den eneste tilladte form for rygning var piberygning, og at dette skulle finde sted i et udendørs rygeskur. Mange udtrykker, at det er uhensigtsmæssigt at gøre børn til piberygere. Samtidig nævner nogle en uretfærdighedsfølelse i forhold til, at nogle blandt skolens personale røg inden døre på afdelingerne. Flere siger, at reglen ikke virkede efter hensigten, fordi den førte til, at eleverne omgik reglen og delte cigaretter med hinanden i smug. Flere elever foreslår i stedet en begrænsning på antallet af cigaretter.

Noget andet, som mange er uenige i, er reglen om, at man ikke må have en kæreste på skolen. Flere siger, at det blev alt for kontrollerende, og at det ikke er rigtigt at blande sig i elevernes privatliv på den måde. En dreng siger:

For eksempel det med at man ikke må have kæreste... Det er en del af ens natur, at man har interesse for det modsatte køn, og det må man ikke dernede. Det er en del af den personlige udvikling. Når man kommer ud, er man måske lidt bagud i udviklingen.

4.6.4 At bo på skolen

For mange af interviewpersonerne har det at bo på skolen været forbundet med både positive og negative elementer. Flere fremhæver, at det særligt i begyndelse af skoleopholdet var hårdt at bo på skolen. De savnede deres familie og venner derhjemme. Med tiden vænnede de sig til kostskolelivet og kom til at sætte pris på sammenholdet og udviklede en familiefølelse i relationen til andre elever og lærere på Dannevirkeskolen.

Flere aspekter ved kostskolelivet har påvirket eleverne. Mange har oplevet det som godt at komme væk fra familien og blive 'opdraget på ny'. Flere fortæller, at de har fået mere respekt for deres forældre, da de kom tilbage fra opholdet på Dannevirkeskolen, og at de er blevet bedre til at kommunikere med dem. Nogle har dog vanskeligt ved at vurdere, om det skyldes opholdet på skolen, eller om det i højere grad er en naturlig konsekvens af at blive ældre og mere moden.

For nogle af interviewpersonerne har opholdet på Dannevirkeskolen hjulpet dem, fordi de har fået forståelse for, at de har haft svære vilkår forud for deres ophold på skolen. Skolen har hjulpet dem i forhold til familien, som ofte ikke har været i stand til at tackle deres opførsel. En pige, som har været elev ved Dannevirkeskolen i fire år, og som efterfølgende har fået diagnosticeret en psykisk lidelse, fortæller, hvordan hendes ophold på skolen ændrede hendes forhold til familien:

Det har ændret sig meget. Min familie har jo også fulgt med i udviklingen. Vi er kommet tættere på hinanden, og de er blevet bedre til at forstå mine tanker og følelser, og hvorfor jeg opfører mig, som jeg gør. De troede, jeg var en hysterisk mægninge.

Et lille mindretal af interviewpersonerne giver udtryk for, at de ikke oplever, at skolens personale har været kompetente til at håndtere de store problemer, som de har haft. En af disse elever fortæller, at han havde en fin tid på skolen og er meget positivt stemt over for skolen. Der var dog én alvorlig mangel; han oplever ikke, at hans problemer blev grundigt undersøgt, mens han var på skolen. Han har haft adfærdsproblemer i hele sit liv, og det er først i dag - mange år efter -, at han har fået en diagnose, som kan forklare hans opførsel. Havde han fået denne diagnose, ville den medicinering, han får i dag, kunne have hjulpet ham på et langt tidligere tidspunkt i hans liv.

4.6.5 Forholdet til de andre elever

De fleste af de interviewede elever har oplevet det som positivt – eller i hvert fald acceptabelt – at kostskolelivet indebar at dele værelse med en eller flere af de andre elever. Langt flere drenge end piger fremhæver dette som noget særligt positivt og lærerigt. En dreng siger, at han ikke ville bytte sit ophold med noget andet, og at han føler, at han har haft en oplevelse, der kan sammenlignes med tiden som værnepligtig i forsvaret - en positiv oplevelse med tæt sammenhold og fælles oplevelser. Eleverne beretter, at de ved at bo tæt sammen på skolen har lært at tolerere forskelligheder og lære, at man ikke selv er verdens centrum.

Blandt pigerne er der flere, der udtrykker, at det var hårdt at bo så tæt med så mange andre mennesker. Flere piger fremhæver, at det har været nødvendigt at skabe sig tid til at være alene. Det har de fx gjort ved at få lov til at tage en tur til byen eller ved at gå ture i området.

Mange af interviewpersonerne fremhæver sammenholdet og venskaberne mellem eleverne som noget meget positivt ved deres ophold på Dannevirkeskolen. Der er ikke mange, der sætter ord på, hvad sammenholdet og venskaberne har betydet for dem, men det er tydeligt, at det har haft en stor betydning. En pige siger:

De havde meget med, at man skulle være social, og ikke sidde alene. Det var godt, for så sidder man ikke alene og har altid nogen at være venner med.

Flere elever oplever Dannevirkeskolen som et trygt sted, hvor der fx ikke var mobning blandt børnene. En dreng fortæller, at han tidligere havde mobbet klassekammerater, men at dette ikke fandt sted på Dannevirkeskolen:

I folkeskolen går folk hjem efter skole, her bor man sammen. Man får et andet og tættere forhold. Jeg lærte at acceptere, at andre ikke var som mig selv. Der var mange tykke børn – jeg ville have mobbet dem i folkeskolen, men det gjorde jeg ikke på Dannevirkeskolen.

Der er dog enkelte af interviewpersonerne, der synes, at det var meget hårdt at bo sammen med så mange børn, der havde alvorlige problemer. En pige fortæller, hvordan hun føler, at hun gennem de andre elever på skolen kom i kontakt med en verden, der var meget brutal, og som hun ikke anede eksisterede, før hun kom på Dannevirkeskolen. Hun kom selv fra en forholdsvis tryk familiebaggrund, og det var voldsomt for hende at høre historier om krænkelse af børn, vold og alkoholmisbrug i de andre elevers familier. Ifølge hende blev hun selv hårdere af det og begyndte bl.a. at ryge for at være lige så "barsk" som de andre elever.

4.6.6 Andre aktiviteter

Mange af interviewpersonerne fremhæver de rejser, de har været med på i forbindelse med opholdet på Dannevirkeskolen som noget positivt. De er generelt meget glade for at have fået muligheden for at rejse udenlands, og fx at komme på skiferie. Flere siger, at muligheden for at være sammen med de voksne på en anden måde end i undervisningen har spillet en stor rolle for dem. Eleverne sætter stor pris på, at skolen har gjort meget ud af disse rejser, og at de på den måde har fået oplevelser, de ellers ikke ville have fået.

En anden side af skolen, som mange bringer op, er, at eleverne bliver tvunget til at være med til idræt. For mange har dette været godt, og flere siger, at de er glade for, at bevægelse blev en vane for dem. Flere fortæller, at det har ført til, at de i dag ikke er så dovne, som de måske ellers ville være. For enkelte elever har det derimod været forbundet med tvang og kontrol, og en fortæller, at hun synes det var dobbeltmoralsk af lærerne, at kræve at eleverne var så aktive, når de selv ikke var det.

5. Opsummering

5.1 Registerundersøgelsen

Registeranalysen viser, at næsten en tredjedel af de tidligere elever på Dannevirkeskolen er i gang med en uddannelse, næsten en tredjedel er i arbejde og næsten en tredjedel er uden for arbejdsstyrken.

Når det gælder elevernes uddannelse⁵, har lidt over 60 procent kun fuldført grundskolen, mens en meget lille andel har fuldført en erhvervs- eller gymnasial uddannelse. Af de der er i gang med en uddannelse, er over halvdelen i gang med at fuldføre grundskolen, og over en tredjedel er i gang med at tage en erhvervsuddannelse. En lille andel er i gang med en gymnasial eller videregående uddannelse.

5.2 Interviewundersøgelsen

Tallene fra registerundersøgelsen tyder på, at mange af de tidligere elever på Dannevirkeskolen har klaret sig godt på trods af de mindre eller større udfordringer, de havde da de påbegyndte opholdet på Dannevirkeskolen. Forklaringer på, hvorfor og hvordan skolen har haft indvirkning, kan vi finde i interviewene. Vi har samlet alle udtalelser om, *for det første* hvilke enkeltfaktorer ved opholdet på skolen der har haft en virkning, og *for det andet* om hvad eleverne har lært. På baggrund af denne analyse fremhæver vi en række elementer i skoleopholdet, som har haft stor betydning for mange af interviewpersonerne.

5.2.1 Hvilke enkeltfaktorer har haft den største virkning?

For nogle elever har det været svært at pege på, hvilke enkeltfaktorer, der har haft den største virkning, og fx siger en pige:

Det var det hele, der gjorde det for mig, det faglige, det sociale, forholdet til lærerne, alle reglerne. Det hele har hjulpet mig rigtig meget.

De fleste tidligere elever har dog den klare opfattelse, at nogle faktorer i deres ophold har været særligt afgørende for deres udvikling.

⁵ Disse tal er dog usikre, da over 30 procent af de tidligere elever er i kategorien "uoplyst uddannelse".

Når vi samler interviewpersonernes udsagn om disse særligt vigtige faktorer, tegner der sig fire elementer:

- Faste rammer og konsekvente lærere/pædagoger
- God undervisning på elevernes eget niveau
- Lærere der lyttede og gav omsorg
- Et godt sammenhold blandt eleverne.

Altså lægger nogle af de tidligere elever mere vægt på undervisningen, mens andre lægger mere vægt på omstændighederne omkring kostskolelivet.

5.2.3 Hvad har eleverne lært?

De fleste interviewpersoner har haft både et fagligt og et personligt udbytte af deres ophold på skolen. Følgende temaer fremhæves omkring elevernes udbytte af skolens undervisning:

- Den rent faglige udvikling (mange nævner specielt læsefærdigheder, skrivning og matematik)
- Forståelse af vigtigheden af at tage en uddannelse
- Selvtillid i forhold til at tage en uddannelse
- Evnen til at koncentrere sig.

I forhold til interviewpersonernes personlige udvikling har opholdet på skolen hjulpet dem til at udvikle følgende kompetencer:

- Selvstændighed
- Tolerance – i forhold til andre personer
- At beherske sit temperament
- Modenhed
- Åbenhed – evnen til at kunne tale med andre om følelser og problemer
- At tage ansvar for sine handlinger og for sit liv
- At fungere socialt og kunne omgås andre mennesker
- At have selvrespekt og respekt for andre.

5.2.3 Hvilken indflydelse har opholdet haft i forhold til elevernes situation i dag?

Langt de fleste interviewpersonerne mener, at opholdet på Dannevirkeskolen har haft en positiv indflydelse i forhold til den livssituation, de har i dag. Særligt tre punkter fremhæves i forhold til denne positive påvirkning. Interviewpersonerne vurderer, at:

1. Det har gjort dem i stand til at have et fast arbejde
2. Det har hjulpet dem til at komme i gang med en uddannelse
3. Det har gjort det nemmere at tage ansvar i en familie.

En tidligere elev på skolen siger:

Det ændrede mit liv på mange måder, både socialt og for mig selv. Hvis jeg ikke havde været der, tror jeg, at jeg ville sidde inde i dag... Temperament og adfærd har ændret sig. Jeg har en rigtig god situation i dag - jeg er i gang med en uddannelse, og det ville aldrig være sket, hvis det ikke var for Dannevirkeskolen. De har gjort deres job godt.

Kontakt os, hvis du vil vide, om vi kan tage imod et barn eller en ung. Vi siger aldrig nej til en samtale - men vi optager kun børn og unge, vi kan hjælpe videre i livet.

Forstander
Charlotte
Møller Pedersen
Tlf. 29 44 78 62

Stedfortræder
Cita Christesen Staub
Tlf. 61 20 30 18

Den selvejende institution

Dannevirke

Færgevej 5 · 6100 Haderslev

Tlf. 74 58 45 80 · kontoret@dannevirke.nu · www.dannevirke.nu